

Giết Con Chim Nhại

To Kill a Mockingbird

Harper Lee

Người dịch: Huỳnh Kim Oanh & Phạm Viêm Hương

Tặng ông Lee và Alice vì Tình yêu và sự triu mến

Chương 9

- Mà có thể rút lại câu đó, nhóc!

Lệnh này, tôi đưa ra cho Cecil Jacobs, là một khởi đầu cho một thời kỳ khó chịu cho Jem và tôi. Nắm tay tôi siết chặt lại và tôi sẵn sàng bung nó ra. Bố Atticus đã đe với tôi rằng ông sẽ dần tôi như xương nếu nghe tôi đánh lộn lần nữa; tôi đã quá lớn và quá to cho những trò trẻ con như thế, và tôi càng sớm học được cách kiềm chế, thì mọi người càng hài lòng hơn. Tôi đã nhanh chóng quên điều đó. Cecil Jacobs đã làm tôi quên. Hôm qua nó rêu rao trong sân trường rằng bố của Scout Finch biện hộ cho bọn mọi đen. Tôi phủ nhận điều đó, nhưng kẹt lại với Jem.

- Nó nói vậy là có ý gì? Tôi hỏi.
- Chẳng có gì, Jem nói. Hỏi bố Atticus, bố sẽ nói cho nghe.
- Bố biện hộ cho bọn mọi đen hả bố Atticus? Tối đó tôi hỏi ông.
- Đương nhiên. Đừng gọi là mọi đen, Scout. Gọi thế dung tục lắm.
- Ở trường ai cũng gọi vậy hết.
- Từ giờ trở đi mọi người cứ làm vậy trừ một người...
- Được rồi, nếu bố không muốn con lớn lên với kiểu ăn nói đó thì sao bố cho con đi học?

Bố tôi nhìn tôi dụi dụi, mắt ông ánh lên vẻ thú vị. Bất chấp thỏa hiệp của chúng tôi, chiến dịch trốn đi học của tôi vẫn tiếp tục dưới hình thức này hoặc hình thức khác kể từ ngày khó chịu trong ngày đầu tiên đến trường của tôi: đầu tháng Chín rồi tôi còn bị cảm giác nản chí, đờ đẫn và những cơn sôi ruột ruột. Tôi đã phải trả hai mươi lăm xu cho đặc ân được cạo xát đầu tôi với đầu đứa con trai người đầu bếp của cô Rachel, đứa bị chứng lác đồng tiền khủng khiếp. Nó không hết.

Nhưng tôi còn ưu tư về một cục xương khác.

- Bộ luật sư lúc nào cũng biện hộ cho bọn... ờ, Da đen hả, bố Atticus?
- Dĩ nhiên vậy rồi, Scout.
- Vậy sao Cecil nói bố bảo vệ bọn mọi đen? Nó làm như bố đang điều hành một lò rượu lậu vậy.

Bố Atticus thở dài.

- Đơn giản là bố đang biện hộ cho một người Da đen-tên anh ta là Tom Robinson. Anh ta sống ở một khu định cư nhỏ đằng sau bãi rác thị trấn. Anh ta là thành viên trong giáo phái của Calpurnia, và Calpurnia biết rõ gia đình anh ta. Bà nói họ là người đáng hoàng. Scout, con chưa đủ lớn để hiểu một số điều, nhưng có nhiều lời đồn trong thị trấn với ý rằng bố không nên làm gì nhiều trong việc biện hộ cho anh này. Đó là một vụ kỳ lạ... cho đến mùa hè nó mới được đưa ra xử. John Taylor khá tử tế khi cho chúng ta được hoãn lại...

- Nếu người ta nói bố không nên biện hộ cho anh ta, vậy sao bố lại làm?
- Vì một số lý do, bố Atticus nói. Lý do chính là, nếu bố không làm được bố không thể ngẩng cao đầu trong thị trấn này được, bố không thể đại diện hạt này trong cơ quan lập pháp, thậm chí bố không thể bảo con hay Jem đừng làm điều gì đó nữa.
- Ý bố nếu không biện hộ cho người đó, Jem và con sẽ không nề phục bố nữa hả?
- Đại loại là như vậy.
- Tại sao?
- Tại vì bố không thể yêu cầu con nề phục bố nữa. Scout, đơn giản bởi vì bản chất của mỗi công việc, mỗi luật sư trong đời mình ít nhất có một vụ tác động đến cá nhân ông ta. Vụ này là của bố, bố cho là vậy. Con có thể nghe một số lời đồn xấu về vụ này ở trường, nhưng nếu được thì hãy làm cho bố một điều: con hãy ngẩng cao đầu và hạ nắm đấm xuống. Cho dù ai nói bất cứ điều gì với con, đừng để chúng khiến con nổi giận. Cố đấu tranh bằng cái đầu của con cho một sự thay đổi..... Đây là một việc tốt, cho dù nó cản trở việc học.
- Bố Atticus, mình sẽ thắng chứ?
- Không, cục cưng.

- Vậy tại sao....
- Đơn giản bởi vì cho dù chúng ta đã bị đánh bại một trăm năm trước khi chúng ta bắt đầu thì đó cũng đâu phải là lý do khiến chúng ta không cố gắng, bố Atticus nói.
- Bố nói giống như anh họ Ike Finch, tôi nói. Ike Finch là một cựu binh miền Nam thời Nội chiến duy nhất còn sống của hạt Maycomb. Ông có bộ râu kiểu tướng Hood mà ông rất tự hào. Ít nhất mỗi năm một lần bố Atticus, Jem và tôi đến thăm ông, và tôi thường phải hôn ông. Đó là một điều khủng khiếp. Jem và tôi lắng nghe một cách kính trọng khi bố Atticus và bác Ike nhắc lại cuộc chiến tranh. - Cho anh biết, Atticus, bác Ike vẫn nói, - Hiệp ước Dung hòa Missouri¹ chính là thứ đá đánh bại chúng ta, nhưng nếu phải sống lại thời đó một lần nữa tôi sẽ đi lại đúng từng bước y như tôi đã làm trước đây và hơn nữa lần này tôi sẽ hạ gục bọn chúng... Vào năm 1864, khi tướng Stonewall Jackson tỉnh lại với câu-xin lỗi các anh, những chàng trai trẻ tuổi. Lúc ấy thì Ol' Blue Light² đã lên thiên đàng rồi, cầu Chúa nguôi giận....
- Lại đây, Scout, bố Atticus nói. Tôi bò lên đùi và rúc đầu dưới cằm ông. Ông ôm và ru tôi dịu dàng. Lần này khác, ông nói. Lần này chúng ta không chiến đấu với bọn Yankee³, mà đang chiến đấu với bạn bè của mình. Nhưng hãy nhớ điều này, dù cho mọi việc có cay đắng thế nào đi nữa, họ vẫn là bạn bè của chúng ta và đây vẫn là nhà của chúng ta.

Với ý nghĩ này trong đầu, hôm sau tôi đối mặt với Cecil trong sân trường.

- Mày rút lại lời nói đó không, nhóc?
- Mày kiểm chuyện với tao trước! Nó gào lên. Nhà tao nói ba mày là một kẻ đáng hổ thẹn và thằng mọi đen đó phải bị treo cổ ở tháp nước!

Tôi nhắm kỹ vào nó, rồi nhớ lại những gì bố Atticus nói, tôi buông nắm đấm xuống và bỏ đi. Câu Scout là một đũa-hèn-nhất! vang lên trong tai tôi. Đó là lần đầu tôi từ bỏ một cuộc đánh lộn.

Dù thế nào thì nếu đánh nhau với Cecil tôi sẽ phụ lòng bố Atticus. Bố Atticus hiếm khi Jem và tôi làm điều gì đó cho ông. Tôi có thể chấp nhận bị gọi là kẻ hèn nhất vì ông. Tôi có thể cực kỳ ngon lành vì đã nhớ lại lời bố, và cần tiếp tục ngon lành như thế trong ba tuần. Rồi Giáng sinh đến và tai họa giáng xuống.

Jem và tôi nghĩ tới Giáng sinh với những cảm xúc lẫn lộn. Khía cạnh hay ho là cây Giáng sinh và sự có mặt của chú Jack Finch. Ngày áp lễ Giáng sinh nào chúng tôi cũng đi đón chú Jack tại nhà ga Maycomb, và chú sẽ ở lại với chúng tôi một tuần.

Một cú tung đồng tiền là cho thấy ngay bản chất bất biến của bác Alexandra và Francis.

Tôi cho rằng mình nên kể cả bác Jimmy, chồng của bác Alexandra, nhưng vì bác không hề nói với tôi một tiếng nào trong đời tôi ngoại trừ một lần bác bảo, Xuống khỏi hàng rào, nên tôi thấy chẳng có lý do gì để chú ý đến bác ấy cả. Mà cả bác Alexandra cũng vậy nữa. Hồi xưa, trong cơn bột phát tinh thần, bác ấy và Jimmy đã cho ra đời một đứa con trai tên Henry, tay này đã bỏ nhà đi ngay khi có đủ khả năng, lập gia đình, và cho ra đời Francis. Henry và vợ gửi Francis ở nhà ông bà nội nó mỗi Giáng sinh, rồi theo đuổi những lạc thú riêng của họ.

Dù có thờ dài bao nhiêu cũng không thuyết phục được bố Atticus cho chúng tôi đón Giáng sinh ở nhà. Chúng tôi luôn về Finch's Landing vào Giáng sinh từ hồi tôi bắt đầu nhớ được tới giờ. Chuyện bác Alexandra là một đầu bếp tuyệt vời cũng là một đên bù cho việc bị buộc phải trải qua kỳ lễ thánh với Francis Hancock. Nó lớn hơn tôi một tuổi, và nói chung là tôi tránh nó: nó thích thú mọi thứ tôi phản đối, và không ưa những trò tiêu khiển chân chất của tôi.

Bác Alexandra là chị của bố Atticus, nhưng khi Jem nói với tôi về những trẻ sơ sinh bị đánh tráo và anh chị em ruột, tôi kết luận rằng bác đã bị đánh tráo khi ra đời, rằng ông bà nội tôi chắc đã nhận được một Crawford thay vì một Finch. Nếu tôi đã từng áp ủ các khái niệm bí ẩn về những ngọn núi vốn có vẻ ám ảnh các luật sư và quan tòa, thì bác Alexandra sẽ giống với ngọn Everest: suốt thời thơ ấu của tôi, bác lạnh lẽo và ở nguyên đó.

Khi chú Jack nhảy xuống khỏi xe lửa vào ngày áp lễ Giáng sinh, chúng tôi phải chờ người khuân vác trao cho chú hai cái túi dài. Jem và tôi luôn nghĩ thật tức cười khi chú Jack hôn phớt lên má bố Atticus; cả đời tôi chỉ được thấy hai người đàn ông hôn nhau là họ. Chú Jack bắt tay Jem và tung tôi lên cao, nhưng không đủ cao: chú Jack thấp hơn bố Atticus một cái đầu; chú nhóc của gia đình, chú là em của bác Alexandra. Chú và bác trông giống nhau, nhưng chú Jack tận dụng được khuôn mặt của mình: chúng tôi chẳng bao giờ phải cảnh giác với cái mũi và chiếc cằm nhọn của chú.

Chú là một trong số vài con người khoa học mà không hề làm tôi khiếp sợ, có lẽ vì chú chưa bao giờ cư xử như một bác sĩ. Bất cứ khi nào chú làm một việc chăm sóc nhỏ nhoi gì đó thay cho Jem đối với tôi, như lấy một cái dầm ra khỏi chân, chú sẽ nói chính xác việc chú sắp làm, cho chúng tôi ước tính về mức độ gây đau của nó, và giải thích công dụng của bất cứ cái kẹp nào chú dùng. Một Giáng sinh nọ, tôi trốn vào góc ôm cái dầm xoắn trong bàn chân, không cho ai đến gần. Khi chú Jack bắt gặp tôi, chú khiến tôi phá lên cười về chuyện một tay thuyết giáo rất ghét đi nhà thờ đến độ mỗi ngày ông đều mặc áo khoác ngủ đứng ở cổng, hút bát điếu và nói những bài thuyết giáo năm phút cho bất cứ khách qua đường nào cần sự thư thái tinh thần. Tôi ngắt ngang để hỏi chú chừng nào chú sẽ rút cái dầm ra, nhưng chú đã giơ lên cái dầm dính máu trong cái nhíp và nói chú đã rút nó ra trong lúc tôi đang cười ngặt nghẽo, đó là thứ được gọi là tính tương đối.

- Có cái gì trong mấy cái túi đó vậy? Tôi hỏi chú, chỉ mấy cái gói dài mà người khuôn vác đưa cho chú.
- Không phải việc của cháu, chú nói.

Jem nói,

- Rose Aylmer khỏe không ạ?

Rose Aylmer là con mèo của chú Jack. Nó là con mèo cái vàng tuyệt đẹp mà chú Jack xếp vào loại một trong vài giống cái mà chú có thể chịu đựng suốt đời. Chú thả tay vào túi áo khoác lôi ra mấy bức ảnh chụp. Chúng tôi ngắm nghía chúng.

- Nó mập lên há, tôi nói.
- Chú nghĩ thế. Nó ăn hết mọi ngón tay và lỗ tai bỏ lại ở bệnh viện.
- Ồi, chuyện gì thô tả thế, tôi nói.
- Cháu nói gì?

Bố Atticus nói,

- Đừng chú ý đến nó, Jack. Con bé đang thử chú đấy. Calpurnia nói con bé biết rửa rất lưu loát cả tuần nay.

Chú Jack nhướn mày và chẳng nói gì. Tôi đang thực hiện một lý thuyết mơ hồ, ngoài sức hấp dẫn tự nhiên của những từ như thế, rằng nếu bố Atticus phát hiện ra tôi đã lượm lặt những từ như vậy ở trường học ông sẽ không bắt tôi đi học nữa.

Nhưng trong bữa ăn tối đó khi tôi yêu cầu chú đưa giùm tôi miếng giăm bông chết tiệt, chú Jack chỉ vào tôi. - Ăn xong ra gặp riêng chú nhé, cô bé, chú nói.

Ăn tối xong, chú Jack ra phòng khách và ngồi xuống. Chú vỗ đùi cho tôi đến ngồi trên đùi chú. Tôi thích người chú: chú giống như chai rượu và đôi khi có mùi ngọt ngào thú vị. Chú vén mớ tóc ở trán tôi và nhìn tôi. - Cháu giống Atticus hơn mẹ cháu nhiều, chú nói. Cháu cũng lớn so với cái quần cháu mặc một chút.

- Cháu nghĩ là nó rất vừa.
- Hiện giờ cháu thích những từ như chết tiệt và quỷ sứ, phải không?

Tôi nói tôi cho là vậy.

- Chú thì không, chú nói, không thích trừ khi có sự khiêu khích dữ dội khiến chú muốn xài tới chúng. Chú sẽ ở đây một tuần, và chú không muốn nghe bất cứ từ nào giống vậy trong khi chú ở đây. Scout, cháu sẽ gặp rắc rối nếu cháu tiếp tục nói những điều như thế. Cháu muốn lớn lên trở thành một quý cô, đúng không?

Tôi nói không hẳn lắm.

- Dĩ nhiên là cháu muốn. Thôi bây giờ mình lại chõ cây thông đi.

Chúng tôi trang trí cây thông cho đến khi đi ngủ, và đêm đó tôi mơ về hai gói dài cho Jem và tôi. Sáng hôm sau Jem và tôi lao vào chúng: chúng là của bố Atticus, bố đã viết thư bảo chú Jack mua chúng cho tụi tôi, và chúng là thứ bọn tôi đã hỏi xin.

- Đừng chĩa súng trong nhà, bố Atticus nói, khi Jem nhắm vào một bức tranh trên tường.
- Anh phải dạy tụi nó cách bắn, chú Jack nói.
- Đó là việc của chú, bố Atticus nói. Tôi chỉ chấp thuận điều không thể tránh khỏi.

Bố Atticus phải dùng giọng nói ở pháp đình mới kéo được chúng tôi khỏi cây thông. Ông không cho chúng tôi mang cây súng hơi của chúng tôi đến Landing (Tôi đã nghĩ đến việc bắn Francis) và nói nếu chúng tôi phạm một hành động sai lầm ông sẽ tịch thu chúng vĩnh viễn.

Finch's Landing gồm ba trăm sáu mươi sáu bậc cấp từ một mỏm đá cao đi xuống và kết thúc ở một đê chắn sóng. Xuôi theo dòng sông, bên kia mỏm đá, là vết tích của một bãi bốc dỡ bông vải, nơi những người Da đen

nhà Finch chất các kiện hàng và nông sản, dỡ những khối nước đá, bột mì và đường, nông cụ, và quần áo cho phụ nữ. Một con đường hai vết lún chạy từ bờ sông và biến mất giữa những hàng cây tối. Cuối đường là ngôi nhà trắng hai tầng với hàng hiên bao quanh ở cả trên lầu và tầng trệt. Lúc về già, cụ tổ Simon Finch của chúng tôi đã xây nó để làm vui lòng người vợ hay cần nhằn của ông; nhưng với các hàng hiên, mọi nét tương đồng với những ngôi nhà bình thường ở thời đại của nó kết thúc. Những sắp xếp bên trong của ngôi nhà Finch biểu thị sự thật thà của Simon và sự tự tin tuyệt đối của ông khi xét đoán con cháu mình.

Trên lầu có sáu phòng ngủ, bốn cho tám trẻ gái, một cho Welcome Finch, con trai duy nhất, và một cho họ hàng đến chơi. Khá đơn giản; nhưng phòng của đám con gái chỉ có một cầu thang đi lên, phòng của Welcome và phòng của khách đi bằng cầu thang khác. Cầu thang lên phòng con gái nằm trong phòng ngủ của ba má chúng ngay tầng trệt, vì vậy Simon luôn luôn biết giờ giấc đi về ban đêm của lũ con gái ông.

Có một nhà bếp tách khỏi phần còn lại của ngôi nhà, nối nhau bằng một lối đi hẹp bằng gỗ; trong sân sau có một cái chuồng gi trên một cây sào, được dùng để tập trung nhân công nông trại hoặc phát tín hiệu báo nguy; trên mái có một sân thượng với lan can bao quanh, nhưng không có quả phụ nào đi dạo trên đó cả ⁴-từ chỗ đó, Simon theo dõi các đò công, quan sát thuyền bè trên sông, và nhìn vào sinh hoạt của những chủ đất xung quanh.

Cùng với ngôi nhà là truyền thuyết bình thường về các Yankee: một phụ nữ nhà Finch, vừa mới đính hôn, đã mặc hết quần áo cưới của mình để cứu chúng khỏi những kẻ cướp bóc trong vùng; bà bị kẹt ngay cửa dẫn đến cầu thang lên phòng con gái nhưng được xối nước vào và cuối cùng cũng đẩy lọt được qua. Khi chúng tôi đến Landing, bác Alexandra hôn chú Jack, Francis hôn chú Jack, bác Jimmy lặng lẽ bắt tay chú Jack, Jem và tôi trao quà của chúng tôi cho Francis, nó cũng cho tôi một món quà. Jem cảm nhận được tuổi của anh và bị hút về phía người lớn nên anh để tôi chơi với đũa cháu họ của chúng tôi. Francis lên tám và chải dầu vuốt mái tóc nó ra sau.

- Giáng sinh mày được cho cái gì? Tôi hỏi một cách lịch sự.
 - Đứng thử tao yêu cầu, nó nói. Francis đã đòi một cái quần lửng, một cái cặp da màu đỏ, năm áo sơ mi và một cái nơ bướm thả.
 - Vậy là quá bánh rồi, tôi nói xạo. Jem với tao được hai khẩu súng hơi, và Jem có một bộ thí nghiệm hóa học....
 - Chắc là thứ đồ chơi chứ gì.
 - Không, một bộ thiệt. Anh ấy sẽ làm cho tao một thứ mực vô hình, và tao sẽ dùng nó viết thư cho Dill.
- Francis hỏi công dụng của thứ đó.
- Mày không hình dung được về mặt của nó khi nó nhận lá thư của tao mà không có gì trong đó sao? Cái đó làm nó điên lên được.

Việc nói chuyện với Francis cho tôi cảm giác đang chìm từ từ xuống đáy đại dương. Nó là đứa bé đáng chán nhất tôi từng gặp. Vì nó sống ở Mobile, nó không thể thông tin về tôi cho ban giám hiệu trường, nhưng tìm cách nói mọi thứ nó biết cho bác Alexandra, rồi bà lại kể hết cho bố Atticus nghe, ông hoặc quên nó hoặc trách mắng tôi, tùy theo cái gì đánh vào trí tưởng tượng của ông. Nhưng lần duy nhất tôi từng nghe bố Atticus nói chuyện gay gắt với người khác là khi có lần tôi nghe ông nói, - Chị à, em làm điều tốt nhất trong khả năng mình cho chúng!- Chuyện lần đó có liên quan đến việc tôi cứ mặc bộ áo liền quần suốt.

Bác Alexandra chú ý quá đáng đến vấn đề quần áo của tôi. Tôi hầu như không thể hy vọng trở thành một quý cô nếu cứ mặc quần chèn; tôi nói mình không thể làm gì trong bộ áo váy, bác nói rằng tôi không có nhiệm vụ làm những việc đòi hỏi mặc quần tây. Quan điểm của bác Alexandra về cung cách của tôi liên quan tới việc chơi với những bếp lò nhỏ, bồ đề pha trà và đeo vòng cổ hiệu Add-A-Pearl mà bác cho tôi khi tôi mới ra đời, hơn nữa tôi phải là một tia nắng ấm trong cuộc đời cô độc của bố tôi. Tôi đưa ra ý kiến rằng người ta có thể là tia nắng chiếu quần tây cũng được mà, nhưng bác nói rằng người ta phải cư xử giống như một tia nắng, rằng tôi được sinh ra tốt đẹp nhưng mỗi năm một tệ hại hơn. Bác làm tổn thương tình cảm của tôi và gây phiền hà cho tôi, nhưng khi tôi hỏi bố Atticus về chuyện này, ông nói đã có đủ những tia nắng trong gia đình này và tôi cứ lo việc của tôi, ông không ưu tư lắm về cung cách của tôi.

Ở bữa ăn Giáng sinh, tôi ngồi tại chiếc bàn nhỏ trong phòng ăn; Jem và Francis ngồi với người lớn tại bàn ăn lớn. Bác Alexandra tiếp tục cô lập tôi rất lâu sau khi Jem và Francis tiến dần đến bàn ăn lớn. Tôi thường tự hỏi bác nghĩ tôi sẽ làm gì, đứng lên và ném một cái gì đó chẳng? Đôi khi tôi nghĩ đến việc nói với bác nếu bác cho

phép tôi ngồi tại bàn lớn với những người kia chỉ một lần thôi, tôi sẽ chứng minh cho bác thấy tôi có thể lịch sự đến thế nào; rất cuộc, tôi ăn ở nhà mỗi ngày và không xảy ra thiệt hại gì đáng kể. Khi tôi xin bố Atticus sử dụng ảnh hưởng của ông, ông nói ông chả có ảnh hưởng gì cả.... chúng ta là khách, chúng ta ngồi vào nơi bác bảo chúng ta ngồi. Ông cũng nói bác Alexandra không hiểu con gái nhiều, bác không có con gái.

Nhưng tài nấu nướng của bác bù đắp cho mọi thứ: ba món thịt, rau mùa hè từ những chiếc kệ trong tủ đựng thức ăn; dưa hồ đào, hai loại bánh và món tráng miệng trái cây trộn dưa tạo thành một bữa Giáng sinh khiêm tốn. Sau đó, người lớn sang phòng khách và ngồi rải rác trong trạng thái lờ đờ. Jem nằm trên sàn nhà và tôi đi ra sân sau. Mặc áo khoác vào, - bố Atticus nói một cách lơ mơ, vì vậy tôi không nghe ông.

Francis ngồi cạnh tôi trên bậc thềm sau nhà. Bữa ăn thiết hết ý, tôi nói.

- Bà nội là đầu bếp tuyệt vời, Francis nói. - Bà sẽ dạy tao cách nấu ăn.
- Con trai không nấu bếp. Tôi cười hình híc trước ý nghĩ Jem mặc cái tạp dề.
- Bà nội nói tất cả đàn ông phải học nấu ăn, rằng đàn ông phải chăm sóc vợ và phục vụ họ khi họ cảm thấy không thoải mái, thằng cháu họ tôi nói.
- Tao không muốn Dill phục vụ tao, tôi nói. Tao thích phục vụ nó hơn.
- Dill?
- Phải. Chưa nói gì về chuyện đó, nhưng tụi tao sẽ cưới nhau ngay khi tụi tao lớn lên. Mùa hè rồi nó hỏi cưới tao.

Francis chế nhạo.

- Có vấn đề gì với nó hả? Tôi hỏi. Đâu có chuyện gì với nó đâu.
- Ý mày nói cái thằng ẻo lả mà bà nội nói mỗi mùa hè đều về ở với cô Rachel đó hả?
- Đó đúng là người tao muốn nói.
- Tao rành nó quá mà, Francis nói.
- Cái gì về nó?
- Bà nội nói nó không có nhà....
- Có mà, nó sống ở Meridian.
- ... nó chỉ được chuyển từ nhà người bà con này đến nhà người bà con khác, còn cô Rachel lo giữ nó vào mỗi mùa hè.
- Francis, không phải vậy!

Francis cười vào mặt tôi.

- Có khi mày quá ngốc, Jean Louise. Tao đoán mày chẳng biết gì hơn.
- Ý mày là sao?
- Nếu ông Atticus để mày chạy chơi loanh quanh với mấy con chó lạc, thì đó là việc của riêng ông, giống như bà nội nói, vì vậy đó không phải là lỗi của mày. Ngoài ra tao nghĩ nếu ông Atticus là một kẻ yêu bọn mọi đen thì đó cũng không phải là lỗi của mày, nhưng tao ở đây để nói với mày chuyện đó chắc chắn làm xấu mặt những người còn lại của dòng họ này....
- Francis, mày muốn nói cái quái quỷ gì vậy?
- Tao nói vậy đó. Bà nội nói chuyện ba mày để tụi mày sống bữa bãi tùy ý đã đủ tệ rồi, nhưng giờ ông lại té ra thành kẻ yêu bọn mọi đen thì chúng ta sẽ không bao giờ có thể đi lại trên đường phố Maycomb được nữa. Ông ấy đang hủy hoại dòng họ này, ông đang làm vậy đó.

Francis đứng dậy và chạy xuống lối đi hẹp dẫn tới nhà bếp cũ. Ở khoảng cách an toàn nó la to, Ba mày chẳng là gì ngoài một kẻ yêu bọn mọi đen!

- Không phải thế! tôi gầm lên. Tao không biết mày đang nói về cái gì, nhưng tốt nhất mày nên ngưng trò này ngay lập tức!

Tôi phóng khỏi bậc thềm và chạy xuống lối đi. Tôi tóm cổ Francis dễ dàng và bảo nó rút lại lời nói ngay.

Francis vùng thoát và chạy nhanh vào nhà bếp cũ. - Đồ yêu bọn mọi đen! Nó gào lên.

Khi rình con mồi của mình, tốt nhất là cứ thông thả. Chẳng nói gì, nhưng chắc chắn nó sẽ tò mò và hiện ra.

Francis xuất hiện ngay cửa bếp.

- Mày vẫn còn nổi sùng hả, Jean Louise? Nó ngập ngừng hỏi.
- Chẳng có gì để nói, tôi đáp.

Francis bước lên lối đi.

- Mày rút lại lời nói đó không, Fra-a-ancis? Nhưng tôi đã động thủ quá nhanh. Francis lui trở vào nhà bếp, vì vậy tôi rút về bậc thềm. Tôi có thể chờ một cách kiên nhẫn. Tôi đã ngồi đó có lẽ cỡ năm phút thì nghe bác

Alexandra gọi:

- Francis đâu rồi?
- Nó ở trong bếp.
- Nó biết nó không được chơi trong đó mà.

Francis bước ra khỏi cửa và gào lên, - Bà nội, cô ấy nhốt con trong này, không cho ra!

- Chuyện gì vậy, Jean Louise?

Tôi nhìn lên bác Alexandra.

- Cháu không nhốt nó trong đó, bác, cháu không giữ nó.
 - Có, nó có, Francis la to, nó không cho con ra!
 - Tụi bay làm nặng xì lên đó hả?
 - Jean Louise nổi sùng với con, bà nội, Francis kêu lên.
 - Francis, ra khỏi đó! Jean Louise, nếu bác còn nghe cháu nói một từ nào như thế nữa bác sẽ mách ba cháu.
- Hồi này bác nghe cháu nói từ quái quỷ phải không?
- Không ạ.
 - Bác nghĩ là có. Tốt hơn là đừng để bác nghe từ đó lần nữa.

Bác Alexandra là người rình nghe ở hiên sau. Khi bác đi khuất Francis ló đầu ra nhìn nhờ cười.

- Đừng có lừa tao, nó nói.

Nó phóng ra sân và giữ khoảng cách, đã những bụi cỏ, thỉnh thoảng quay sang cười tôi. Jem xuất hiện trên hiên nhà, nhìn chúng tôi, rồi bỏ đi. Francis trèo lên cây mimosa, tuột xuống, đút hai tay vào túi quần và đi vòng quanh sân. Ha! nó nói. Tôi hỏi nó nghĩ nó là ai, chú Jack chắc? Francis nói nó nghĩ là tôi đã bị rầy rồi, tôi chỉ nên ngồi đó và để nó yên.

- Tao không thèm quấy mày, tôi nói.

Francis nhìn kỹ tôi, kết luận rằng tôi đã bị khuất phục, và ngân nga khe khẽ,

- Đồ yêu bọn mọi đen...

Lần này, tôi đâm vào răng cửa của nó đến toác da đốt ngón tay tới tận xương. Tay trái tôi tê dại, tôi chuyển sang đánh bằng tay phải, nhưng không được lâu. Chú Jack giữ chặt hai cánh tay tôi sát hông và nói. - Đứng im!

Bác Alexandra chăm sóc Francis, lấy khăn tay chùi nước mắt cho nó, xoa đầu nó, vỗ má nó. Bố Atticus, Jem, và chú Jimmy ra tới hiên sau thì Francis bắt đầu gào.

- Đứa nào gây sự trước? Chú Jack hỏi.

Francis và tôi chỉ nhau.

- Bà nội, nó hét, nó gọi con là con điếm rồi nhảy xổ vào con!
- Đúng không, Scout?Chú Jack hỏi.
- Cháu cho là như vậy.

Khi chú Jack nhìn tôi, nét mặt chú giống hết mặt bác Alexandra. - Cháu có biết là chú đã nói rằng cháu sẽ gặp rắc rối nếu dùng những từ như thế không? Chú có nói với cháu rồi, đúng không?

- Vâng, nhưng.....

- Giờ cháu gặp rắc rối rồi đó. Đứng đó.

Tôi đang cân nhắc hoặc đứng đó hoặc chạy đi và nấn ná không quyết định quá lâu: tôi quay người để chạy trốn nhưng chú Jack nhanh hơn. Tôi thấy mình đột nhiên dí mặt xuống nhìn một con kiến bé xíu vật lộn với vụn bánh mì trên cỏ.

- Cháu không bao giờ nói chuyện lại với chú chừng nào cháu còn sống! Cháu ghét chú và coi thường chú và hy vọng mai chú chết! Một tuyên bố có vẻ như khích lệ chú Jack, nhiều hơn bất cứ gì khác. Tôi chạy đến chỗ bố Atticus tìm sự vỗ về, nhưng ông nói rằng tôi đáng bị như vậy và đây là lúc chúng tôi nên về nhà. Tôi chui vào băng sau xe mà không chào tạm biệt bất cứ ai, và tới nhà tôi chạy vào phòng mình, đóng sầm cửa lại. Jem cố nói điều gì tốt đẹp, nhưng tôi không để anh nói.

Tôi xem xét thiệt hại, chỉ có bảy hay tám dấu đỏ, và tôi đang ngẫm nghĩ về tình tương đối thì nghe ai đó gõ cửa. Tôi hỏi ai; chú Jack trả lời.

- Đi đi!

Chú Jack nói nếu tôi nói giống vậy chú sẽ đánh bại tôi lần nữa.

Chú Jack nói nếu tôi nói giống vậy chú sẽ đánh bại tôi lần nữa, vì vậy tôi im lặng. Khi chú bước vào phòng, tôi rút vào một góc và quay lưng lại chú.

- Scout, chú nói, cháu vẫn ghét chú sao?

- Chú cứ nói đi.

- Chà, chú không nghĩ cháu vẫn còn ghét chú, chú nói. Chú thất vọng về cháu..... cháu đáng bị như vậy và cháu biết điều đó.

- Cháu chẳng biết gì cả.

- Cục cưng, cháu không thể cứ gọi người ta là.....

- Chú không công bằng, tôi nói, chú không công bằng.

Chú Jack nhướn mày.

- Không công bằng? Như thế nào?

- Chú thiệt là tốt, chú Jack, và cháu cho rằng cháu vẫn yêu chú bất kể những gì chú đã làm, nhưng chú không hiểu trẻ con nhiều.

Chú Jack chống nạnh và nhìn xuống tôi.

- Và tại sao chú không hiểu trẻ con, cô Jean Louise? Kiểu cư xử như của cháu chẳng đòi hỏi hiểu nhiều. Thế là bừa bãi, lộn xộn, và thô lỗ....

- Chú có cho cháu cơ hội nói chú nghe không? Cháu không có ý hỗn láo với chú, cháu chỉ đang cố nói với chú.

Chú Jack ngồi xuống giường. Chú nhúu mày lại và nhìn tôi từ dưới hàng lông mày đó. Bắt đầu đi, chú nói. Tôi hít một hơi dài.

- Được rồi, thứ nhất là chú không bao giờ ngưng lại để cho cháu được kể lại chuyện đó theo cách của cháu.... chú chỉ tấn công cháu. Khi Jem và cháu gây lộn, bố Atticus không bao giờ lắng nghe ý kiến của Jem về chuyện đó, ông còn lắng nghe ý kiến của cháu nữa, và thứ hai là chú có bảo cháu đừng bao giờ dùng những từ như thế trừ trong trường hợp bị khiêu khích quá mức, và Francis đã khiêu khích cháu đủ để cháu nện vỡ đầu nó....

Chú Jack gãi đầu.

- Chuyện đó theo cách kể của cháu là sao, Scout?

- Francis gọi bố Atticus là cái gì đó và cháu không tính nhắc lại nó.

- Francis gọi ba con là gì?

- Kể yêu bọn mọi đen. Cháu không biết chắc nghĩa của nó, nhưng kiểu Francis nói câu đó... nói với chú một điều này nghe chú Jack, cháu sẽ là đồ..... cháu thề trước Chúa nếu cháu còn ngồi đó và để nó nói điều gì đó về bố Atticus.

- Nó gọi bố Atticus như vậy hả?

- Phải, nó nói vậy, còn hơn vậy nữa. Nó nói bố Atticus là sự hủy hoại của dòng họ này và bố đã để cho Jem và cháu sống bừa bãi.....

Qua vẻ mặt chú Jack, tôi nghĩ mình bị rắc rối nữa. Khi chú nói,

- Chúng ta sẽ xem xét vụ này,

thì tôi biết chính Francis mới bị rắc rối. Chú nghĩ tối nay mình sẽ đến đó.

- Thôi đi, bỏ qua chuyện này đi. Cháu năn nỉ đấy.

- Chú không có ý định bỏ qua, chú nói, Alexandra phải biết chuyện này. Ý tưởng về... cứ chờ cho tới khi chú trừng phạt được thằng bé này....

- Chú Jack, làm ơn hứa với cháu một điều, cháu năn nỉ. Hứa là không nói với bố Atticus chuyện này. Có lần bố.... bố yêu cầu cháu đừng để bất cứ điều gì cháu nghe về bố làm cháu nổi khùng lên, và cháu thà để bố nghĩ tội cháu đánh nhau vì điều gì khác còn hơn. Làm ơn hứa.....

- Nhưng chú không thích Francis vẫn yên thân với chuyện giống như thế này...

- Nó đâu có yên thân. Chú có nghĩ là chú băng tay cho cháu được không? Nó còn rỉ máu nè.

- Dĩ nhiên chú sẽ băng chỉ, bé con. Không có bàn tay nào chú hoan hỉ băng lại hơn tay cháu đâu. Cháu vào trong kia nghe?

Chú Jack trang trọng nghiêng đầu hướng tôi vào phòng tắm. Trong khi chú rửa và băng những đốt ngón tay cho tôi, chú giải thích cho tôi bằng câu chuyện về ông già cận thị ngộ nghĩnh có một con mèo tên Hodge, và ông ta đếm tất cả các vết nứt trên lề đường khi ông ta đi bộ xuống thị trấn.. - Từ giờ, chú nói, cháu sẽ có một

vết sẹo rất kém phụ nữ ở ngón áp út.

- Cám ơn chú. Chú Jack này?
- Gì cô nương?
- Con điếm là gì vậy?

Chú Jack lái sang một câu chuyện dài khác về một vị thủ tướng già ngồi trong Hạ viện thổi những chiếc lông trên không và cố giữ cho chúng ở đó trong khi tất cả những người quanh ông mất bình tĩnh. Tôi đoán chú đang cố trả lời câu hỏi của tôi, nhưng chú nói gì thì tôi chẳng hiểu được.

Sau đó, khi đến giờ sắp phải đi ngủ, tôi xuống hành lang để uống nước thì nghe bố Atticus và chú Jack nói chuyện trong phòng khách.

- Em sẽ không bao giờ cưới vợ, Atticus.
- Sao vậy?
- Em có thể có con.
- Chú có nhiều thứ cần học, Jack à.
- Em biết. Chiều nay con gái anh cho em những bài học đầu tiên. Nó nói em không hiểu trẻ con nhiều và cho em biết tại sao. Nó hoàn toàn đúng. Atticus, nó đã nói cho em biết cách em phải cư xử với nó...Ồ, em rất tiếc vì đã áp đặt nó.

Bố Atticus cười.

- Con bé đáng bị như vậy, nên cũng đừng quá ân hận.

Lòng bồn chồn, tôi chờ chú Jack nói với bố Atticus ý kiến của tôi về chuyện đó. Nhưng chú không nói. Chú chỉ lẩm bẩm,

- Việc con bé sử dụng những từ ngữ rửa xả chẳng để lại gì cho trí tưởng tượng. Nhưng con bé chưa biết hết ý nghĩa của phân nửa những gì nó nói... Nó hỏi em con điếm là gì...
- Rồi chú nói cho nó biết hả?
- Không, em kể cho nó nghe chuyện Huân tước Melbourne ⁵.
- Jack! Khi trẻ con hỏi chú điều gì thì hãy trả lời nói, vì thiện ý. Nhưng đừng bịa chuyện. Trẻ con là trẻ con, nhưng chúng có thể phát hiện sự lẩn tránh nhanh hơn người lớn, và sự lẩn tránh chỉ làm chúng bối rối. Không, bố tôi trầm tư, chiều nay chú đã trả lời đúng, nhưng với những lý do sai. Ngôn ngữ bậy bạ là một chặng đường mà mọi trẻ con đều phải đi qua, và nó chết với thời gian khi chúng biết chúng không thu hút được sự chú ý bằng thứ ngôn ngữ đó. Thói nóng nảy cũng không. Scout phải học cách giữ bình tĩnh và học sớm, với những gì sắp xảy ra cho nó vài tháng tới đây. Dù sao con bé cũng đang lớn lên. Jem đã lớn hơn và hiện nay con bé cũng học tập khá nhiều theo gương anh nó. Lắm khi tất cả những gì con bé cần chỉ là sự giúp đỡ.
- Atticus, anh chưa bao giờ làm đau con bé.
- Tôi thừa nhận điều đó. Cho đến bây giờ tôi vẫn có thể kiềm chế chứng nó bằng cách răn đe được. Jack à, con bé quan tâm đến tôi bằng hết sức của nó. Không thỏa đáng lắm trong bao lâu nay, nhưng con bé đang cố.
- Đó không phải là câu trả lời, chú Jack nói.
- Không, câu trả lời là con bé biết tôi biết nó cố gắng. Đó mới là quan trọng. Điều khiến tôi lo là con bé với Jem sẽ phải tiếp xúc những điều xấu khá sớm. Tôi không lo về khả năng giữ bình tĩnh trong cơn khủng hoảng của Jem, nhưng Scout thì sẵn sàng nhảy xổ vào ai đó cũng như nhìn thẳng vào người đó nếu lòng tự trọng của nó bị xúc phạm...

Tôi chờ thấy chú Jack vi phạm lời hứa, nhưng chú vẫn không.

- Atticus, chuyện này sẽ xấu đến cỡ nào? Anh đâu có nhiều cơ hội để thảo luận chuyện này.
- Nó không thể tồi tệ hơn, Jack. Điều duy nhất chúng ta có là lời khai của một người da đen chống lại nhà Ewell. Bằng chứng rút cục lại là anh-có-làm-tôi-không-làm. Người ta hầu như không mong đợi bồi thẩm đoàn chấp nhận lời khai của Tom Robinson chống lại nhà Ewell.... Chú có quen biết với nhà Ewell không?

Chú Jack nói có, chú nhớ lại họ. Chú tả họ cho bố Atticus nghe, nhưng bố Atticus nói, Chú là thế hệ trước.

Tuy nhiên những người hiện nay cũng y như vậy.

- Vậy anh sẽ làm gì?
- Trước khi tôi xong vụ này, tôi có ý định quậy bồi thẩm đoàn một chút... Tuy nhiên tôi nghĩ chúng ta sẽ có cơ hội hợp lý để kháng án. Thực sự tôi không thể xác định gì vào giai đoạn này. Chú biết đấy, tôi hy vọng sẽ đi hết cuộc đời mà không gặp một vụ nào giống như vậy, nhưng John Taylor đã chỉ vào tôi và nói, 'Là anh thôi'

- Xin cất chén này xa con, hả? ⁶
- Đúng. Nhưng bộ chú nghĩ tôi có thể đối mặt với các con tôi khác đi sao? Chú biết rõ chuyện này sẽ xảy ra y như tôi vậy, Jack, và tôi hy vọng và cầu nguyện mình có thể đưa Jem và Scout vượt qua vụ này mà không chịu đắng cay, và nhất là không bị nhiễm căn bệnh thường gặp của Maycomb. Tại sao những con người có lý trí lại hoàn toàn điên lên khi xảy ra bất cứ chuyện gì dính đến người Da đen là điều mà tôi không muốn làm bộ hiểu.... Tôi chỉ hy vọng rằng Jem với Scout sẽ đến gặp tôi để kiểm câu trả lời cho chúng thay vì lắng nghe thị trấn này. Tôi hy vọng chúng đủ tin cậy ở tôi.....Jean Louise hả?

Tóc tôi dựng đứng. Tôi ló đầu khỏi góc nhà,

- Dạ?
- Đi ngủ.

Tôi chạy về phòng và lên giường. Chú Jack là một người bạn tuyệt vời đã không bỏ rơi tôi. Tôi không hiểu nổi tại sao bố Atticus biết tôi đang lắng nghe, và mãi nhiều năm sau tôi mới nhận ra ông muốn tôi nghe mọi lời ông nói.

1 Hiệp ước dung hòa Missouri(1820) kết nạp Missouri vào liên bang mà vẫn được duy trì chế độ nô lệ ở bang này, nhưng quy định thêm rằng sẽ không cho phép có thêm tiểu bang có nô lệ nào nữa kể từ đường biên giới phía Nam Missouri trở lên phía Bắc.

2 Stonewall Jackson (1824-1863): tướng miền Nam trong Nội chiến Mỹ, Ol' Blue Light là biệt danh của ông.

3 Dân miền Bắc nước Mỹ.

4 Sân thượng có lan can trên nóc nhà(window's walk, nghĩa đen, lối đi dạo cho quả phụ) thường thấy ở những ngôi nhà ven biển, dành cho vợ của ngư phủ hoặc thủy thủ đứng ngắm tàu của chồng họ trở về.

5 Huân tước Melborne(1819-1848): Thủ tướng đầu tiên của Nữ hoàng Victoria, cũng nổi tiếng là nịnh đầm.

6 Vào đêm trước khi bị đóng đinh trên thập giá, Jesus cầu nguyện rằng, Lạy cha, nếu cha muốn, xin cất chén này xa con. Nhưng xin đừng theo ý con, một xin theo ý cha. Khi xin cất chén này xa con Jesus mong có thể tránh được số phận của mình (trong tiếng Hy Lạp, chén có nghĩa bóng là số phận). Ở đây, Jack hiểu anh mình không muốn chịu số phận là phải biện hộ cho Tom Robinson.

Chương 10

Bố Atticus đã yếu: ông gần năm mươi. Khi Jem và tôi hỏi tại sao bố lại già như thế, ông nói ông đã khởi đầu trẻ, điều đó chúng tôi cảm thấy được phản ánh trong những khả năng và nam tính của ông. Ông già hơn cha mẹ của những bạn học của chúng tôi nhiều, và chẳng có gì Jem hoặc tôi có thể nói về ông khi bạn học của chúng tôi nói,

- Ba tao thế này... thế kia...

Jem rất mê bóng bầu dục. Bố Atticus không bao giờ mệt đến độ không muốn chơi, nhưng khi Jem muốn dành bóng với ông, ông nói,

- Bố quá già không làm vụ đó nổi, con trai.

Bố tôi không làm bất cứ thứ gì. Ông làm việc trong một văn phòng, không phải trong tiệm tạp phẩm. Bố Atticus không lái xe thùng cho hạt, ông không phải là cảnh sát trưởng, ông không làm nghề nông, làm việc trong một tiệm sửa xe, hoặc làm bất cứ điều gì có thể đẩy lên lòng ngưỡng mộ của bất cứ ai.

Ngoài ra, bố còn đeo kính. Mắt trái ông gần như mù, và ông nói rằng mắt trái là lời nguyện dòng tộc của nhà Finch. Mỗi khi muốn nhìn rõ thứ gì, ông phải quay đầu và nhìn bằng mắt phải.

Bố không làm những việc mà ba của các bạn học tôi làm: ông không đi săn, không chơi phé hoặc câu cá hay uống rượu hay hút thuốc. Bố ngồi trong phòng khách và đọc. Tuy nhiên, với những đặc điểm này bố tôi vẫn không được chìm khuất như chúng tôi mong ước: năm đó, cả trường xôn xao chuyện ông biện hộ cho Tom Robinson, không lời bàn tán nào lộ sự thán phục. Sau vụ đụng độ giữa tôi và Cecil Jacobs khi tôi cam kết theo chính sách làm kẻ hèn nhát, có lời đồn lan truyền rằng Scout Finch sẽ không đánh nhau nữa, nó bị ba nó cấm. Điều này hoàn toàn không đúng: tôi sẽ không chiến đấu công khai vì bố Atticus, nhưng gia đình là lĩnh vực riêng tư. Tôi sẽ chiến đấu sống mái với bất kỳ ai từ đứa anh em họ ba đời trở lên. Francis Hancock chẳng hạn, biết điều đó.

Khi cho chúng tôi những khẩu súng hơi bố Atticus không dạy chúng tôi bắn. Chú Jack dạy chúng tôi những nguyên lý cơ bản của việc đó; chú nói bố Atticus không quan tâm đến súng ống. Ngày nọ bố Atticus nói với Jem, - Bố thích con bắn vào mấy cái thùng thiếc ở sân sau, nhưng bố biết con sẽ đi săn chim. Cứ bắn mọi con giẻ xanh mà con muốn, nếu con có thể bắn trúng, nhưng hãy nhớ giết một con chim nhại là tội lỗi.

Đó là lần duy nhất tôi từng nghe bố Atticus nói làm một điều gì đó là tội lỗi, và tôi hỏi cô Maudie về điều đó.

- Ba cháu đúng, cô nói. Những con chim nhại chẳng làm gì ngoài việc đem tiếng hót đến cho ta thưởng thức. Chúng không phá hoại vườn tược của con người, không làm tổ trên những bệ ngô, chúng không làm việc gì ngoài việc hót bằng cả trái tim cho chúng ta nghe. Điều đó lý giải tại sao giết một con chim nhại là tội lỗi.

- Cô Maudie, đây là một khu lâu đời, đúng không?

- Từng có ở đây trước cả thị trấn này.

- Không, cháu muốn nói là những người ở khu phố chúng ta đều là người già, Jem và cháu là những đứa trẻ duy nhất ở quanh đây. Bà Dubose gần trăm tuổi con cô Rachel cũng già và cô và bố Atticus cũng vậy.

- Cô không cho năm mươi là quá già, cô Maudie nói một cách chua chát. Cô chưa phải đi bằng xe lăn, đúng không? Mà ba cháu cũng vậy. Nhưng cô phải nói là Chúa đã đủ tử tế để thiêu rụi ngôi nhà mồ cũ của cô, cô đã già quá không chăm sóc nó được nữa..... có lẽ cháu đúng, Jeans Louise, đây là khu ổn định. Quanh cháu bọn trẻ không nhiều lắm, đúng không?

- Phải, ở trường có.

- Ý cô là những người lớn trẻ. Cháu biết không, cháu may mắn. Cháu và Jem có lợi từ tuổi tác của ba cháu. Nếu ba cháu ba mươi cháu sẽ thấy cuộc sống hoàn toàn khác hẳn.

- Chắc vậy. Bố Atticus chẳng làm được cái gì...

- Cháu sẽ ngạc nhiên đấy, - cô Maudie nói. Nhưng có cuộc sống bên trong ông ấy.

- Bố cháu có thể làm gì?

- Ông ấy có thể làm di chúc cho ai đó chặt chẽ đến độ không ai làm rối được.

- Ôi trời...

- Ô, cháu có biết ba cháu là người chơi cờ giỏi nhất thị trấn này không? Ở Landing hồi bọn ta mới lớn,

Atticus Finch có thể đánh bại bất kỳ ai ở hai bên bờ sông.

- Chúa ơi, cô Maudie, lần nào Jem với cháu cũng thắng bố hết.
- Đã đến lúc cháu nhận ra đó là bởi vì ông nhường tội cháu. Bộ cháu không biết ông ấy còn chơi được thụ cầm Do Thái¹ sao?

Thành tựu khiêm tốn này thậm chí còn khiến tôi xấu hổ hơn về ông.

- Ờ.... Cô ấy nói.
- Ờ, cái gì, cô Maudie?
- Ờ không. Không có gì..... có vẻ như thế cháu sẽ thấy tự hào về ông. Không phải ai cũng chơi được thụ cầm Do Thái. Bây giờ thì hãy tránh đường cho các thợ cưa. Tốt hơn cháu nên về nhà. Cô còn bận mấy khóm đỗ quỳên và không trông chừng cháu được. Cây gỗ có thể rút trúng cháu đó.

Tôi bước ra sân sau và thấy Jem đang tích cực bắn vào một cái thùng thiếc, việc này có vẻ ngốc nghếch khi lũ giẻ xanh đầy quanh đó. Tôi trở ra sân trước và bận rộn hai giờ liền với việc xây dựng những công sự phức tạp ở cạnh hàng hiên, gồm một lớp xe, một thùng đựng cam, giỏ mây đựng quần áo giặt, những chiếc ghế ở hiên nhà, và một lá cờ Mỹ nhỏ mà Jem lấy trong một hộp bắp rang cho tôi.

Khi bố Atticus về nhà ăn trưa ông thấy tôi đang khum người nhắm sang bên kia đường. - Con bắn vào cái gì vậy?

- Mông của cô Maudie.

Bố Atticus quay sang và thấy mục tiêu bề thế của tôi đang cúi xuống những bụi cây của cô. Ông lật mũ ra sau và băng qua đường. - Maudie, ông gọi, tôi nghĩ tốt hơn tôi nên cảnh báo cô. Cô đang trong tình trạng nguy hiểm đáng báo động đấy.

Cô Maudie đứng thẳng dậy và nhìn về phía tôi. Cô nói,

- Atticus, anh đúng là quỷ sứ dưới địa ngục.

Khi quay về, bố bảo tôi dẹp trò chơi này đi.

- Đừng để bố thấy con nhắm cây súng này vào bất cứ ai lần nữa.

Tôi ước gì bố tôi là quỷ sứ dưới địa ngục. Tôi kể lể chuyện này với Calpurnia.

- Ông Finch hả? Ông ta có thể làm rất nhiều chuyện.

- Như chuyện gì? Tôi hỏi.

Calpurnia gãi đầu.

- Tôi không biết rõ lắm, bà nói.

Jem làm chuyện này rõ ràng hơn khi anh hỏi bố Atticus có phải đấu tranh cho các tín hữu Giám lý không và bố Atticus nói ông sẽ chuốc vạ vào thân nếu làm như vậy, ông đã quá già cho loại việc như thế. Những tín hữu Giám lý đang cố trả hết tiền thế chấp nhà thờ của họ và đã thách thức các tín hữu Baptist chơi một trận bóng bầu dục chạm². Mọi ông bố trong thị trấn đều chơi, trừ bố Atticus. Jem nói thậm chí anh không muốn đi, nhưng anh không cưỡng lại được môn bóng bầu dục ở bất cứ hình thức nào, và anh đứng rầu rĩ trên đường biên với bố Atticus và tôi theo dõi bố của Cecil Jacobs ghi điểm cho đội Baptist.

Một thứ Bảy tôi và Jem quyết định xách súng hơi đi thám hiểm xem liệu chúng tôi có tìm được con thỏ hay con sóc nào không. Chúng tôi đã đi cách nhà Radley khoảng năm trăm thước thì tôi nhận ra Jem đang nhìn cái gì đó dọc con đường. Anh quay đầu và nhìn bằng khóe mắt.

- Anh đang nhìn gì vậy?
- Con chó già tuốt đặng kia kìa, anh nói.
- Đó là con Tim Johnson già, đúng không?
- Phải.

Tim Johnson là tài sản của ông Harry Johnson, người lái xe buýt Mobile và sống ở mé Nam thị trấn. Tim là con chó săn chim màu gan gà, con vật cưng của Maycomb.

- Nó làm gì vậy?
- Tao không biết, Scout. Tội mình nên về thôi.
- Nay Jem, trời mới tháng Hai.
- Tao không quan tâm, tao sẽ nói với Calpurnia.

Chúng tôi chạy về nhà và vào bếp.

- Calpurnia, Jem nói, bà có thể bước ra vỉa hè một chút không?
- Chi vậy, Jem? Tôi không thể ra đứng vỉa hè mỗi lần cậu muốn đâu.
- Có chuyện gì kỳ kỳ với con chó già đằng kia kia.

Calpurnia thở dài.

- Tôi không thể băng chân cho bất cứ con chó nào lúc này. Trong phòng tắm có một số bông băng, đi lấy và tự làm đi.

Jem lắc đầu.

- Nó bệnh, Calpurnia à. Có chuyện gì kỳ kỳ với nó.
- Nó đang làm gì, cố cắn đuôi nó hả?
- Không, nó làm giống vậy nè.

Jem ngáp ngáp giống như con cá vàng, rút vai và vắn vẹo thân mình. - Nó làm giống vậy, chứ không giống ý nó muốn.

- Cậu đang bịa chuyện với tôi hả, Jem Finch? Giọng Calpurnia khô khốc.
- Không Calpurnia, con thề là không.
- Nó có chạy không?
- Không, nó chỉ đi từ từ, chậm đến độ bà không thể nói là nó đi. Nó sắp tới đây rồi.

Bà rửa tay và theo Jem ra sân.

- Tôi có thấy con chó nào đâu, bà nói.

Bà theo chúng tôi đi vượt qua nhà Radley và nhìn theo hướng Jem chỉ. Tim Johnson ở đằng xa không lớn hơn một cái chấm nhỏ, nhưng nó đã gần chúng tôi hơn. Nó đi thất thểu, như thể chân phải của nó ngắn hơn chân trái. Nó gọi tôi nhớ đến một chiếc xe hơi bị kẹt trong bãi cát.

- Nó đi khập khiễng, Jem nói.

Calpurnia nhìn, rồi nắm vai tôi chúng tôi về nhà. Bà đóng cánh cửa gỗ lại sau lưng chúng tôi, đi đến điện thoại và la lên.

- Cho tôi nói chuyện với văn phòng ông Finch.
- Ông Finch! bà la to. Cal đây. Tôi thề có Chúa, có một con chó điên ở khu phố mình... nó đang đến đây, phải, thưa ông, nó là.... ông Finch, tôi cho nó là..... Tim Johnson già, phải.... thưa ngài.... phải.... phải

Bà lắc đầu khi chúng tôi cố hỏi bà bố Atticus nói gì. Bà quay số điện thoại và nói, - Cô Eula May... tôi vừa nói chuyện với ông Finch, làm ơn đừng nổi máy cho tôi nữa... nghe này, cô Eula May, cô có thể gọi điện cho cô Rachel và cô Stephanie Crawford và bất cứ ai có điện thoại trên phố này để báo cho họ biết có một con chó điên sắp đi ngang được không? Lẹ lên, cô!

Calpurnia lắng nghe.

- Tôi biết đang là tháng Hai, cô Eula May, nhưng khi thấy là tôi biết con chó nào điên liền. Nhanh lên đi cô!

Calpurnia hỏi Jem,

- Nhà Radley có điện thoại không?

Jem nhìn danh bạ rồi nói không.

- Dù sao thì họ cũng không ra ngoài đâu Cal.
- Tôi không quan tâm, tôi sẽ báo với họ.

Bà chạy ra hiện trước, tôi và Jem theo sát gót bà.

- Cô cậu ở lại trong nhà! bà hét lên.

Cả khu phố đã nhận được thông điệp của Calpurnia. Mọi cánh cửa gỗ trong tầm nhìn của chúng tôi đã được đóng chặt. Chúng tôi chẳng thấy bóng dáng gì của Tim Johnson. Chúng tôi nhìn theo Calpurnia đang chạy về phía nhà Radley, vén váy và tạt dề lên quá gối. Bà đến bên bậc thềm cửa trước và đập cửa. Chẳng ai trả lời và bà la to,

- Ông Nathan, ông Arthur, có con chó điên đang đến! Chó điên đến!
- Bà ta nên đi vòng ra phía sau, tôi nói.

Jem lắc đầu.

- Giờ thì không ăn thua nữa rồi, anh nói.

Calpurnia nện vào cửa một cách vô ích. Không ai biết sự cảnh cáo của bà; không ai có vẻ nghe thấy gì. Khi Calpurnia chạy nhanh đến hiên sau, một chiếc Ford đen chạy vào lối xe nhà tôi. Bố Atticus và ông Heck Tate bước ra.

Ông Heck Tate là cảnh sát trưởng của hạt Maycomb. Ông cao bằng bố Atticus nhưng gầy hơn. Ông có sống mũi dài, mang ủng có những lỗ xỏ dây kim loại lấp lánh, quần đi ủng và áo khoác. Thất lưng của ông có gắn một hàng đạn. Ông mang cây súng trường nặng. Khi ông và bố Atticus đến hàng hiên, Jem mở cửa.

- Ở trong nhà đi, con trai, bố Atticus nói. Nó đâu, Cal?
- Giờ này lẽ ra nó phải ở đây rồi, Calpurnia nói, chỉ ra đường.
- Nó không chạy chứ? Ông Tate hỏi.
- Không, thưa ngài. Nó đang trong giai đoạn co giật, ông Heck ạ.-
- Mình phải săn tìm nó, hả Heck? Bố Atticus nói.
- Tốt hơn mình nên chờ, ông Finch. Chúng thường đi theo đường thẳng, nhưng ông đâu nó chắc được. Nó có thể đi theo đường cong... Hy vọng nó đã quẹo hoặc đi thẳng vào sân sau nhà Radley. Mình chờ một lát đi.
- Tôi không nghĩ nó vào được sân nhà Radley. Hàng rào sẽ chặn nó lại. Chắc nó đi theo đường lộ...-

Tôi nghĩ bọn chó điên là sùi bọt mép, phóng hết tốc lực, nhảy lên và lao vào cổ họng, và tôi nghĩ chúng làm vậy vào tháng Tám. Nếu Tim Johnson phản ứng kiểu đó, chắc tôi sẽ ít sợ hơn.

Chẳng có gì rợn người hơn một con chó vắng ngắt đang nằm chờ. Cây cối lặng im, bọn chim nhại bật tiếng, các thợ cưa nhà cô Maudie đã biến mất. Tôi nghe ông Tate khịt mũi rồi hắt hơi. Tôi thấy ông đưa súng lên kẹp vào khuỷu tay. Tôi thấy khuôn mặt của cô Stephanie Crawford lộ ra ở ô kính cửa trước nhà cô. Cô Maudie xuất hiện và đứng cạnh cô. Bố Atticus gác chân lên thanh ngang của chiếc ghế và chậm rãi chà bàn tay dọc bên đùi.

- Nó kìa, ông nói nhẹ nhàng.

Tim Johnson hiện ra, đi liêu xiêu theo mé trong của đoạn đường vòng song song với nhà Radley.

- Nhìn nó kìa, Jem thì thào. Ông Heck nói chúng đi theo đường thẳng. Thậm chí nó không đi theo con đường được nữa.
- Trông nó bệnh hoạn quá chừng, tôi nói.
- Để bắt cứ thứ gì ngay trước mặt nó là nó nhảy thẳng vô liền.

Ông Tate đặt tay lên trán và chồm tới.

- Nó bị rõ ràng rồi, ông Finch.

Tim Johnson tiến tới rất chậm, nhưng nó không đùa giỡn hoặc ngửi cảnh lá, có vẻ như nó chăm chú theo một hướng đi và bị đẩy bởi một lực vô hình về phía chúng tôi. Chúng tôi có thể thấy nó rùng mình như một con ngựa đang xua ruồi; hàm của nó há ra rồi ngậm lại; nó ngoẹo đầu sang một bên, nhưng đang bị đẩy dần dần về phía chúng tôi.

- Nó đang tìm chỗ để chết, Jem nói.

Ông Tate quay sang.

- Còn lâu nó mới chết, Jem, nó còn chưa bắt đầu đi tìm nữa kìa.

Tim Johnson đã tới chỗ con đường nhánh chạy trước nhà Radley, và những gì còn sót lại trong đầu óc khốn khổ của nó khiến nó ngừng lại và có vẻ cân nhắc không biết đi đường nào. Nó bước do dự vài bước rồi ngừng ngay trước cổng nhà Radley; rồi nó cố quay người, nhưng coi bộ rất khó khăn.

Bố Atticus nói,

- Nó đang trong tầm bắn đó Heck. Anh nên xử lý nó trước khi nó quẹo xuống đường nhánh... có Chúa mới biết ai đang ở trong góc đường đó. Vào trong đi, Cal.

Calpurnia mở cửa lưới, đóng chốt lại sau lưng bà, rồi lại mở chốt ra và cài vào móc cửa. Bà cố chặn tôi với Jem bằng thân người bà, nhưng bọn tôi nhìn ra qua vách bà.

- Hạ nó đi, ông Finch. Ông Tate nói và trao khẩu súng trường cho bố Atticus; tôi và Jem gần muốn xỉu.
- Đừng phí thời gian, Heck, bố Atticus nói. Làm đi.
- Ông Finch, đây là công việc một-phát.

Bố Atticus quyết liệt lắc đầu,

- Đừng cứ đứng ngây ra đó, Heck! Nó không chờ anh cả ngày đâu....
- Vì Chúa, ông Finch, nhìn chỗ nó đứng kia! Bắn hụt là đạn bay thẳng vào nhà Radley đó! Tôi không bắn được ngon lành như thế và anh biết mà!
- Tôi đã không bắn súng ba mươi năm rồi....

Ông Tate gần như ném khẩu súng trường vào bố Atticus,

- Tôi cảm thấy rất thoải mái nếu như anh bắn lúc này, ông ta nói.

Với cảm giác bối rối, tôi với Jem nhìn bố tôi cầm khẩu súng lên và bước ra ngay giữa đường. Ông đi nhanh, nhưng tôi nghĩ ông di chuyển giống như người lặn dưới nước: thời gian chậm lại tới mức gây buồn nôn.

Khi bố Atticus nâng kính lên Calpurnia làm bầm,

- Cầu Chúa phù hộ ông, và đưa hai tay ôm lấy má.

Bố Atticus đẩy kính lên trán; nó trượt xuống, và ông để nó rớt xuống đường. Trong im lặng, tôi nghe tiếng nó bể. Bố Atticus chà sát mắt và cảm. Chúng tôi thấy ông chớp mắt lia lịa.

Trước cổng nhà Radley, Tim Johnson đã quyết định với mớ thần kinh còn sót lại trong đầu nó. Sau cùng nó quay người, và tiếp tục lộ trình ban đầu hướng về phía nhà chúng tôi. Nó bước tới hai bước, rồi dừng lại và ngồng đầu lên. Chúng tôi thấy thân thể nó cứng ngắc.

Với những động tác quá nhanh có vẻ như xảy ra đồng thời, bàn tay của bố Atticus kéo mạnh cần lên đạn trong khi ông đưa khẩu súng lên vai. Khẩu súng nổ vang. Tim Johnson nhảy dựng, đổ phịch xuống và co rúm thành một đồng màu nâu lẫn trắng trên lề đường. Nó không biết cái gì đã đâm trúng nó.

Ông Tate phóng khỏi hàng hiên và chạy tới nhà Radley. Ông dừng trước con chó, ngồi xổm xuống, xoay người và gõ ngón tay lên trán chỗ trên mắt trái ông,

- Ông bắn hơi chệch sang phải, Finch, ông ta kêu lên.
- Luôn luôn vậy, bố Atticus đáp. Nếu được chọn, tôi sẽ xài một cây súng bắn đạn chì.

Ông cúi xuống nhặt kính lên, nghiền nát tròng kính bị vỡ dưới gót chân, đi tới chỗ ông Tate và đứng nhìn xuống xác Tim Johnson. Từng cánh cửa mở ra, và khu phố chậm chậm hoạt động trở lại. Cô Maudie đi xuống những bậc thềm cùng cô Stephanie Crawford.

Jem đờ người. Tôi nhéo một phát thúc anh ấy đi ra, nhưng khi bố Atticus thấy chúng tôi đến gần, ông nói. - Ở yên đó.

Khi ông Tate và bố Atticus trở lại sân, ông Tate mỉm cười.

- Tôi sẽ kêu Zeebo hốt nó đi, ông nói. Anh đâu có quên nhiều, Finch. Người ta nói nó không bao giờ rời anh. Bố Atticus im lặng.
- Bố Atticus? Jem nói.
- Gì?
- Không có gì.
- Tôi chứng kiến hết, Finch Một-Phát.

Bố Atticus quay sang đối mặt với cô Maudie. Họ nhìn nhau mà không nói gì, và bố Atticus bước vào xe ông cảnh sát trường. - Lại đây, ông nói với Jem. Con đừng đến gần con chó đó, hiểu không? Đừng đến gần nó, nó chết nhưng vẫn nguy hiểm như khi còn sống vậy.

- Vâng, thưa bố, Jem nói. Bố Atticus....
- Gì, con trai?
- Không có gì.
- Có chuyện gì mà cháu không nói được vậy, nhóc? Ông Tate hỏi, vui với Jem. Bộ cháu không biết ba cháu

là....

- Thôi đi, Heck, bố Atticus nói, mình quay lại thị trấn đi.

Khi họ lái xe đi, Jem và tôi đi đến bậc thềm trước nhà cô Stephanie Crawford. Chúng tôi ngồi chờ Zeebo đến với xe chở rác. Jem ngồi trong trạng thái bối rối chờ đợi, và cô Stephanie nói,

- Ô, ô, ô, ai lại nghĩ có chó điên vào tháng Hai chứ, có lẽ nó không điên, chắc nó chỉ mới khùng thôi. Cô ghét phải thấy khuôn mặt của Harry Johnson khi ông ta vừa chạy xong chuyến tài ở Mobile và biết được Atticus Finch đã bán con chó của ông ta. Cá là nó đầy bộ chét từ đâu đó...

Cô Maudie nói cô Stephanie sẽ ăn nói theo giọng khác nếu Tim Johnson vẫn đang đi dài trên phố, rằng họ sẽ sớm tìm ra, họ sẽ gửi đầu nó đến Montgomery.

Jem trở nên ăn nói mơ hồ,

- Mà thấy không, Scout? Mà có thấy bố đứng ngay đó không?..... rồi đột nhiên bố dẫn người ra, trông cứ như cây súng đó là một phần cơ thể bố... và bố làm sao nhanh thế, giống như..... tao thì phải nhắm cả mười phút mới bắn trúng một cái gì đó....-

Cô Maudie cười một cách ranh mãnh.

- Giờ thì, cô Jean Louise, cô nói, vẫn còn nghĩ là ba cháu không làm được cái gì nữa không? Vẫn còn xấu hổ về ông hả?

- Dạ không, tôi nói lí nhí.

- Bữa đó quên nói với cháu rằng ngoài việc chơi thụ cầm Do Thái, Atticus Finch còn là tay súng cừ nhất hạt Maycomb vào thời của ông.

- Tay súng cừ... Jem lặp lại.

- Đúng vậy đó, Jem Finch. Chắc bây giờ cháu sẽ đổi giọng điệu của cháu ngay. Đúng ý tưởng đó, bộ cháu không biết biệt danh của ông ấy là Một-Phát khi còn trai trẻ sao? Ở Landing, khi mới lớn, nếu ông ấy bắn mười lăm phát mà trúng được mười bốn con bồ câu là ông ấy đã phàn nàn rằng mình lãng phí đạn.

- Bố chẳng hề hé môi chuyện đó, Jem lầm bầm.

- Không hề hé môi về chuyện đó hả?

- Không, thưa cô.

- Không biết sao bây giờ bố không đi săn nữa, tôi nói.

- Có lẽ cô có thể cho cháu biết, cô Maudie nói. Dù ba cháu có bất cứ cái gì, thì trong tâm, ông đã là người văn minh. Thiện xạ là món quà của Chúa, một tài năng... ô, cháu phải thực hành để hoàn thiện nó, nhưng việc bắn súng khác việc chơi đàn dương cầm hoặc cái gì giống vậy. Cô nghĩ có lẽ ông đặt súng xuống khi ông nhận ra Chúa đã cho ông một lợi thế thiếu công bằng so với hầu hết những sinh vật khác. Cô đoán ông quyết định không bắn cho đến khi bị buộc phải bắn, và hôm nay ông đã phải làm thế.

- Coi bộ bố sẽ tự hào về chuyện đó, tôi nói.

- Con người có đầu óc sáng suốt thì không bao giờ tự hào về tài năng của mình, cô Maudie nói.

Chúng tôi thấy Zeebo lái xe đến. Anh ta lấy trong thùng xe ra cái chìa và cẩn thận nâng Tim Johnson lên. Anh ta hất con chó vào xe tải, sau đó đổ chất gì đó từ một cái bình to xuống khắp chỗ Tim nằm chết.

- Đừng tới gần chỗ này trong ít lâu nghe, anh ta kêu lên.

Khi về nhà tôi nói với Jem tại tôi có chuyện để kể trong trường vào thứ Hai rồi, Jem quay sang tôi.

- Đừng nói gì về chuyện này, Scout, anh nói.

- Cái gì? Chắc chắn là em sẽ kể. Đầu phải bố đưa nào cũng là tay súng cừ nhất hạt Maycomb đâu.

Jem nói,

- Tao cho là bố muốn tại mình biết chuyện đó, bố đã kể với mình rồi. Nếu bố tự hào về chuyện đó, bố đã nói với mình rồi.

- Có lẽ bố quên mất chuyện đó, tôi nói.

- Không đâu, Scout, đó là chuyện mà không hiểu được. Bố Atticus thì già thiệt, nhưng tao sẽ không quan tâm nếu bố không làm được bất cứ việc gì.... Tao không cần biết nếu như bố không làm được một việc quái gì đó.

Jem nhặt một hòn đá và hân hoan ném vào nhà xe. Chạy đuổi theo nó, anh kêu với lại, - Bố Atticus là một quý ông, giống như tao!

1 Jew's harp: nhạc cụ nhỏ xíu, gọn trong lòng bàn tay, được cầm trong miệng và tạo âm thanh bằng cách gảy ngón tay vào một lưỡi gà kim loại.

2 Touch football: một biến thể của dòng bầu dục nhằm làm cho nó ít bạo lực hơn bằng cách thay vì giành bóng thì người ta chỉ cần chạm vào bóng rồi chạy.